

**YOSHLAR ORASIDA HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH VA
ULARNI HUQUQIY ONGGA YO'NALTIRISH**

Tursunbayeva Muqaddamxon Xafiz qizi

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va
huquq ta'limi yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Huquqiy ta'lim va huquqiy madaniyat yoshlar uchun muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy jamiyatda huquqiy bilimlarga ega bo'lish, har bir fuqaroning, ayniqsa, yoshlarning hayotida muhim rol o'ynaydi. Huquqiy ta'lim, yoshlarni nafaqat o'z huquqlarini bilishga, balki buni himoya qilishga, jamiyatda adolatni ta'minlashga va qonunlarga amal qilishga o'rgatadi. Bu esa, o'z navbatida, huquqiy madaniyatni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu maqolada huquqiy ta'lim va yoshlar orasida huquqiy madaniyatni rivojlantirish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: huquqiy ta'lim, yoshlar, madaniyat, huquqiy bilimlar, fuqarolar, inson huquqlari, jamiyat.

KIRISH

Huquqiy ta'lim - bu odamlarning huquqiy bilimini oshirish, ularning huquq va majburiyatlari haqida ma'lumot berish, shuningdek, jamiyatda adolatni ta'minlash jarayonidir. Bugungi kunda globalashuv jarayonlari, ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar hamda huquqiy tizimlarning murakkabligi fuqarolarga huquqiy bilimlar berishni dolzarb masalaga aylantirmoqda. Huquqiy ta'lim nafaqat shaxsiy manfaatlarni himoya qilish, balki ijtimoiy masalalarda faol ishtirok etish imkoniyatini yaratadi. Huquqiy ta'lim nafaqat qonunlar va me'yoriy hujjatlarni o'rganishni, balki ularni amalda qo'llashni ham o'z ichiga oladi. Ushbu jarayon talabalarda huquqiy muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Huquqiy ta'lim ham fuqarolarni ijtimoiy masalalardan xabardor bo'lishga, ularni huquqiy madaniyatga yo'naltirishga, jamiyatda adolatni ta'minlashda faol ishtirok etishga undaydi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Huquqiy ta'limning asosiy maqsadi yoshlarga huquqiy bilimlar berishdir. Bu bilim yoshlarning o'z huquqlarini bilishi va undan foydalanishi uchun zarurdir. Huquqiy bilimlar yoshlarni nafaqat o'z huquqlarini himoya qilishga, balki o'zgalar huquqlarini hurmat qilishga, adolatli va mas'uliyatli fuqaro bo'lishga o'rgatadi. Huquqiy ta'lim orqali yoshlar ijtimoiy muammolarni tushunish, ularni

hal etishning qonuniy yo‘llarini izlash, o‘z fikrini bildirish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Huquqiy madaniyatni yuksaltirish yoshlar o‘rtasida huquqiy tarbiyani kengaytirishga bog‘liq. Huquqiy madaniyat deganda jamiyatda huquqiy norma va qoidalarni hurmat qilish, qonunlarga rioya qilish, adolatni ta‘minlash, inson huquqlarini himoya qilish tushuniladi. Yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish orqali o‘zlari va jamiyat oldidagi mas‘uliyatni his etadilar. Bu, o‘z navbatida, ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlaydi, jamiyatda ijtimoiy adolat qaror topadi. Yoshlarning huquqiy bilimini oshirish, huquqiy ongini rivojlantirish bo‘yicha qator tadbirlar va dasturlarni amalga oshirish zarur. Huquqiy ta‘lim dasturlari, seminarlar, treninglar, yuridik klublar va boshqa tadbirlar shular jumlasidandir. Bu tadbirlar orqali yoshlar huquqiy bilimlarini amaliyotda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shuningdek, maktab, kollej va oliy o‘quv yurtlarida huquqiy bilimlarni o‘qitish yoshlarning huquqiy bilimini oshirishda muhim ahamiyatga ega[1].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Huquqiy ta‘lim jarayonida yoshlarga huquqiy muammolarni hal etishga qaratilgan amaliy mashg‘ulotlar juda qo‘l kelmoqda. Bu yoshlarning huquqiy bilimini mustahkamlash, amaliy ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Yoshlar o‘z huquq va majburiyatlarini bilishi bilan birga huquqiy jarayonlarni ham bilishi kerak. Bunday amaliy mashg‘ulotlar yoshlarga o‘z fikrini bildirish, muammolarni hal etish, ijtimoiy masalalarda faol ishtirok etish imkonini beradi. Yoshlarni huquqiy ongga yo‘naltirishda ommaviy axborot vositalari va axborot texnologiyalarining o‘rni ham muhim. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali huquqiy bilimlarni tarqatish, yoshlarni huquqiy masalalardan xabardor qilish mumkin. Huquqiy mavzularni yorituvchi bloglar, videolavhalar, maqolalar va boshqa axborot manbalari yoshlarning huquqiy bilimini oshirishda samarali vosita bo‘la oladi. Yoshlar axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o‘z huquq va majburiyatlari haqida ma‘lumot olishi, huquqiy muammolarni hal etishda yordam berishi mumkin. Yoshlar o‘rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirishda ota-onalar va pedagoglarning ham o‘rni katta. Ota-onalar farzandlariga huquqiy bilimlarni o‘rgatish, ularni huquqiy ongga yo‘naltirishda yordam berishi kerak. O‘qituvchilar maktablarda huquqiy ta‘lim-tarbiya ishlarini samarali olib borishlari, yoshlarni huquqiy masalalardan xabardor qilishlari, ularga huquqiy madaniyatni o‘rgatishlari zarur. Yoshlarning huquqiy bilimini oshirish, huquqiy madaniyatini yuksaltirishda ota-onalar va o‘qituvchilarning o‘rni katta[2].

Yoshlarga huquqiy bilimlar berish, huquqiy madaniyatini yuksaltirish jamiyat kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Huquqiy bilim olish orqali yoshlar

adolatli, mas’uliyatli, faol fuqaro bo‘lib yetishadi. Ular o‘z huquqlarini himoya qilish, boshqa odamlarning huquqlarini hurmat qilish va ijtimoiy adolatni ta’minlashda ishtirok etadilar. Bu jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta’minlab, kelajakda yanada adolatli va demokratik jamiyat barpo etishga xizmat qiladi. Har bir fuqaroning o‘z huquq va majburiyatlarini bilishi, jamiyatda adolatni ta’minlashda huquqiy bilimlar muhim ahamiyatga ega. Huquqiy bilimlarni oshirish nafaqat shaxsiy manfaatlarni himoya qilish, balki ijtimoiy masalalarda ham faol ishtirok etish imkoniyatini yaratadi[3].

Huquqiy bilimlarni oshirish jarayoni, eng avvalo, ta’lim tizimidan boshlanadi. Maktab, kollej va oliy o‘quv yurtlarida huquqiy ta’lim dasturlari joriy etilgani yoshlarning huquqiy bilimini yuksaltirishda muhim ahamiyatga ega. Huquqiy ta’lim o‘quvchilarga o‘z huquqlarini bilish, ularni himoya qilish va ijtimoiy masalalarda faol ishtirok etish imkoniyatini beradi. Maktablarda huquqiy fanlarning o‘qitilishi o‘quvchilarning huquqiy bilimini oshirishning samarali vositasidir. Huquqiy bilimlarni oshirishga qaratilgan seminar-treninglar o‘tkazish ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadbirlar yoshlar va kattalar uchun huquqiy masalalar bo‘yicha bilimlarni kengaytirishga yordam beradi. Seminarlar va treninglar huquqiy muammolarni hal qilishga qaratilgan amaliy mashg‘ulotlarni o‘z ichiga olishi kerak. Bunday tadbirlar ishtirokchilarga huquqiy bilimlarni amaliyotda qo‘llash, huquqiy ongini rivojlantirish imkonini bermiqda[4].

Huquqiy bilimlarni oshirishda yuridik klub va tashkilotlar faoliyatini kengaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Yoshlar o‘rtasida yuridik to‘garaklar tashkil etilgani ularga huquqiy bilimlar berish, muammolarni hal etishda ko‘maklashish imkonini yaratmoqda. Yuridik klublar o‘z ishtirokchilariga fikr almashish, tajriba orttirish va huquqiy masalalarda bir-biriga yordam berish imkoniyatini beradi. Bunday to‘garaklar yoshlarning huquqiy bilimini oshirishda samarali vosita bo‘la oladi. Huquqiy bilimlarni oshirishda internet va axborot texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Internetda huquqiy masalalar bo‘yicha ma’lumot va resurslarni topish oson. Huquqiy mavzularni yorituvchi bloglar, veb-saytlar, videoroliklar va onlayn kurslar yoshlarning huquqiy bilimini oshirishda samarali vositadir. Yoshlar axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o‘z huquq va majburiyatlari haqida ma’lumot olishi, huquqiy muammolarni hal etishda yordam berishi mumkin[5].

Huquqiy bilimlarni oshirishda davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Davlatimiz tomonidan huquqiy ta’lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish yoshlarga huquqiy bilimlar berishda samarali vosita bo‘lishi mumkin. Nodavlat notijorat tashkilotlari huquqiy ta’limni kengaytirish va huquqiy madaniyatni

yuksaltirishda faol ishtirok etishi zarur. Bunday tashkilotlar huquqiy seminarlar, treninglar, konferensiyalar va boshqa tadbirlarni o‘tkazish orqali fuqarolarga huquqiy bilimlar berishga yordam beradi. Yoshlarga huquqiy bilimlar berishda ota-onalar va o‘qituvchilarning ham o‘rni katta. Ota-onalar farzandlariga huquqiy bilimlarni o‘rgatish, ularni huquqiy ongga yo‘naltirishda yordam berishi kerak. O‘qituvchilar maktablarda huquqiy ta‘lim-tarbiya ishlarini samarali olib borishlari, yoshlarni huquqiy masalalardan xabardor qilishlari, ularga huquqiy madaniyatni o‘rgatishlari zarur. Yoshlarning huquqiy bilimini oshirish, huquqiy madaniyatini yuksaltirishda ota-onalar va o‘qituvchilarning o‘rni katta[6].

Bundan tashqari, huquqiy bilimlarni oshirish, ijtimoiy masalalarda faol ishtirok etish muhim ahamiyatga ega. Yoshlar ijtimoiy muammolarni tushunish va hal etish uchun huquqiy bilimga ega bo‘lishi kerak. Ijtimoiy tadbirlar yoshlarning huquqiy bilimini oshirish, ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undashga xizmat qilmoqda. Ijtimoiy tadbirlarda ishtirok etish orqali yoshlar o‘z huquqlarini himoya qilishni, boshqa odamlarning huquqlarini hurmat qilishni o‘rganadi.

Huquqiy bilimlarni oshirish jarayonida jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish ham muhim ahamiyatga ega. Huquqiy madaniyat deganda jamiyatda huquqiy norma va qoidalarni hurmat qilish, qonunlarga rioya qilish, adolatni ta‘minlash, inson huquqlarini himoya qilish tushuniladi. Huquqiy madaniyatni yuksaltirish yoshlarning huquqiy bilimini oshirishga xizmat qiladi, ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undaydi. Bu, o‘z navbatida, ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlab, jamiyatda ijtimoiy adolatni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Huquqiy bilimlarni oshirishga qaratilgan tadbirlar qatorida ta‘lim tizimi, seminarlar, huquqiy to‘garaklar, internet va axborot texnologiyalaridan foydalanish, davlat va nodavlat tashkilotlar faoliyati, ota-onalar va o‘qituvchilarning roli, ijtimoiy masalalarda faol ishtirok etish, huquqiy madaniyatni yuksaltirish kabi qator tadbirlar o‘rin olgan. Ana shunday hollardagina yoshlar o‘z huquqlarini biladigan, ularni himoya qila oladigan, ijtimoiy adolatni ta‘minlashda faol ishtirok eta oladigan fuqaro bo‘lib yetishishi mumkin. Bu, o‘z navbatida, jamiyatda adolat, barqarorlik va taraqqiyotga olib keladi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, yoshlarda huquqiy tarbiya va huquqiy madaniyatni rivojlantirish zarur. Yoshlarga huquqiy bilimlar berish, huquqiy ongini rivojlantirish, ijtimoiy masalalarda faol ishtirokini ta‘minlash jamiyat kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Buning uchun huquqiy ta‘lim dasturlarini kengaytirish, amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazish, ommaviy axborot vositalari va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish, ota-onalar va o‘qituvchilarning rolini kuchaytirish zarur. Ana shunday hollardagina yoshlar o‘z huquqlarini

biladigan, ularni himoya qila oladigan, ijtimoiy adolatni ta'minlashda faol ishtirok eta oladigan fuqaro bo'lib yetishishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayev, A. (2020). "Yoshlar va huquqiy madaniyat". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Askarov, S. (2019). "Huquqiy ta'lim: nazariy va amaliy asoslar". Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
3. Kadyrov, M. (2021). "Yoshlar va huquqiy xabardorlikni oshirish". Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
4. Tursunov, I. (2022). "Huquqiy madaniyat va yoshlar". Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
5. Mirzayeva D. (2020). "Huquqiy bilim va ularni amalga oshirish yo'llari". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
6. Karimov, R. (2021). "Yoshlar va huquq masalalari". Andijon davlat universiteti.
7. Xolov, B. (2018). "Huquqiy ta'lim va yoshlar". Namangan: Namangan davlat universiteti.
8. Muradov, E. (2022). "Yoshlar va huquqiy himoya". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.
9. Iskanderov, A. (2020). "Huquqiy madaniyatni rivojlantirishda yoshlarning o'rni". Jizzax: Jizzax davlat universiteti.
10. Rahmanov, O. (2021). "Huquqiy xabardorlik va yoshlar: muammolar va echimlar." Qashqadaryo: Qashqadaryo davlat universiteti.